

XVIII TROBADA DEL GRUP D'ESTUDIS ETNOPOÈTICS «LES FORMES BREUS EN L'ETNOPOESIA». Castelló, 3 i 4 de novembre de 2023

XVIII Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics

Bàrbara DURAN BORDOY

Grup d'Estudis Etnopoètics, Institut de Musicologia Pau Villalonga

Sota el títol de «Les formes breus en l'etnopoèsia», va tenir lloc la XVIII Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics al Museu de Belles Arts de Castelló, els dies 3 i 4 de novembre de 2023. Cal destacar de la trobada dos punts importants. Per una banda, el fet que els estudis en etnopoètica contemporània són ben vius. Bona mostra d'aquest fet foren algunes de les comunicacions presentades, que combinen la narrativa tradicional amb l'anàlisi de les noves formes de transmissió del llegat oral en el si de la cultura digital. Per una altra, es presentà el llibre que conté les comunicacions incloses a la trobada anterior, feta a Menorca (novembre de 2022) i que no deixa de ser un *gedenkschrift* (llibre commemoratiu) dedicat a les personalitats de Josep Massot i Muntaner, Francesc López Casanovas i Joan Solé Amigó, que ens deixaren al llarg de l'any 2022. I la veritat és que l'ombra d'aquestes personalitats immenses es projectà sobre una trobada que no deixa de retre homenatge a una manera de fer que ells sintetitzaren al llarg dels anys: el treball intens i apassionat sobre la cultura catalana de tots els temps, de tots els indrets, amb totes les seves variades i riques formes d'expressió.

El divendres 3 de novembre es va fer la rebuda als assistents. El comitè coordinador de l'esdeveniment estava format per Tània Muñoz, Caterina Valriu i Àngel Vergés. Així s'encarrilà la jornada, que començà amb la presentació de Magdalena Gelabert (GREIB), «Encanteris i fórmules màgiques a les rondalles mallorquines d'Antoni M. Alcover», que fou seguida de l'aportació de Cosme Aguiló (IEC), «Endevinalles de Santanyí, es Llombards i Santa Eulària des Riu». «Les nou endevinalles més antigues de la tradició catalana (i peninsular): del segle v al segle XIX» foren explicades per Rafael Beltran i Amparo Rico (UV). Caterina Valriu presentà una comunicació que toca un camp molt ric i també conegut pels amants de la rondallística: «Les fórmules d'inici i final a les rondalles de l'Aplec Alcover».

Amb el títol de «Música global i petites formes d'oralitat cantada: de la *Music Session* de Shakirai Bizarrap al *Cançoner Tradicional Infantil*», Francesc Vicens (UIB) encetà un altre bloc de comunicacions que fou seguit d'«El xant. Observacions a propòsit d'un gènere etnopoètic breu a partir de mostres en català», de Joan-Lluís Monjo (UA). Lluís Xavier Flores (associació de recerca etnogràfica Grup Alacant) presentà «Noves aportacions al coneixement del cançoner valencià: els materials inèdits de Francesc Figueras i Manuel Quisllant».

Les recents investigacions de Caterina Valriu sobre Antoni M. Peña tenen un nou complement a càrrec de Josep Nicolau (UIB), que amb «Les cançons de *Filologia de Calendario* (1903), d'Antoni M. Peña: un glossari filològic i etnopoètic sobre el calendari» afegí nou material a l'estudi d'aquest recol·lector d'històries orals de les Illes. Bàrbara Duran (GREIB) va aportar un estudi de gènere focalitzat en les cançons recollides durant la missió de 1926 de l'OCPC, «El repertori d'una dona: cançons i gloses de madò Bàrbara Artigues *Gorrió*».

Alexandre Bataller (UV) seguí amb un estudi sobre les «Rondalles paremiològiques i refranys fugits de les rondalles. El cas de "Massa tindreu!" (ATU 982)»,

seguida de l'original aportació de Josefina Roma (UB) amb «A Alguaire, los aguilaires...». El món de la natura fou representat per l'estudi «De quan els animals i les coses parlaven... Mimologismes i tradició popular», de Paqui Cano (Centre d'Interpretació Carmelina Sánchez-Cutillas).

Les aportacions vinculades a la didàctica de l'etnopoètica foren a càrrec d'Alícia Castelló (CEIP El Salvador, d'Alacant), «Tenim un cos», i «Vindrà l'home del sac i se l'emportarà! Expressions fraseològiques i narrativa», de Tània Muñoz Marzá (URV).

El primer dia, així, va concloure amb un sopar de grup i una vetllada de rondalles a càrrec de narradors i narradores castellonencs, al mateix Museu de Belles Arts.

El dissabte 4 de novembre continuaren les exposicions dels estudis presentats. Xavier Roviró i Carme Rubio, del Grup de Recerca Folklòrica d'Osona (GRFO) i el Grup de Recerca en Lingüística Aplicada, Didàctica i Literatura (GLOSSA), de la Universitat de Vic, presentaren «El paper fonamental de les frases fetes, refranys i altres parèmies en la construcció de l'estil a *En defensa pròpia*, de Jacint Verdaguer». La mirada contemporània a la creació del folklore en català, a més de l'anàlisi completa (i certament complexa) de com es generen nous codis de transmissió, fou presentada per Vicent Vidal (UA), amb «*Snowclones* i creació de mems en català». En tot cas, es va tornar enrere en el temps amb l'estudi de Joan Mahiques (Universitat Jaume I) i els «Orígens medievals i pervivència del *Somni de la verge Maria* en el cançoner català contemporani».

Es van presentar, així mateix, els materials bibliogràfics publicats pels membres del GEE. En primer lloc, el volum esmentat *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1922-2022)*, que recull les aportacions presentades a la XVI Trobada del GEE a Menorca el 2022, a cura de Salvador Rebés i Bàrbara Duran. Seguí la presentació de materials bibliogràfics publicats (2021 i 2022): *101 curiositats de la Plana de Vic* (Ed. Efadós), de Xavier Roviró i Carme Rubio; *Maria Enganxa* (Ed. Dissert) i *De llegenda. Articles sobre el llegendari* (PAM-UIB), de Caterina Valriu; *Aportacions de les Balears a la primera musicologia espanyola. Les connexions de Felip Pedrell amb A. Noguera, A. J. Pont i altres intel·lectuals de les Illes*, de Bàrbara Duran i Eugenia Gallego (PAMSA); *Estudis de Literatura Oral Popular / Studies in Oral Folk Literature*, núm. 11 (2022); *Enric Valor, Valencian Folktales*, traducció de Paul Scott Derrick i Maria-Lluïsa Gea-Valor (Londres-Nova York: Routledge, 2022), i *Folklore íntim del Rosselló - Folklore intime du Roussillon de Simona Gay: una joia revelada*, a cura de Miquela Valls (Ed. Trabucaire).

La trobada finalitzà amb l'Assemblea anual del GEE i una passejada pel centre històric de Castelló amb Manuel Carceller i Toni Rojo, que contaren de manera molt vívida i amena com la figura de Jaume I és omnipresent en la història de Castelló, a més de traçar la història dels carrers del petitíssim call de Castelló i parlar-nos de les dones d'aigua presents a les canals de les cases de la ciutat.